

Ναυπάκτου Ιερόθεος: «Η προσφορά της Ορθόδοξης Εκκλησίας με την θεολογία της στην Ευρώπη»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Η Αντιπροσωπεία της Εκκλησίας της Ελλάδος στις Βρυξέλλες, σε συνεργασία με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, πραγματοποίησε την Πέμπτη 11 Δεκεμβρίου, στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, Ημερίδα με θέμα: «Ο ρόλος του Χριστιανισμού σε μια Ευρώπη που αλλάζει». Ο Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος ομίλησε με θέμα: «Η προσφορά της Ορθόδοξης Εκκλησίας με την θεολογία της στην Ευρώπη».

Παρακάτω διαβάστε ολόκληρη την ομιλία:

Ἡ γενική θεματολογία τῆς Ἡμερίδας εἶναι «ὁ ρόλος τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν Εὐρώπη πού ἀλλάζει». Εἶναι ἀπόλυτα σωστή αὐτή ἡ θέση, γιατί ἡ Εὐρώπη συνεχῶς ἀλλάζει, διαφοροποιεῖται, εἶναι μεταβαλλόμενη. Ὁ Σαμουήλ Χάντιγκτον εἶχε ὑποστηρίξει πρὶν λίγο καιρό τὴν θεωρία τῆς συγκρούσεως τῶν πολιτισμῶν τοὺς ὁποίους προσδιόριζε σὲ ὀκτὼ ἐνότητες, καὶ καθόριζε ὅτι οἱ συγκρούσεις θὰ γίνονται ἐκεῖ πού συναντῶνται οἱ πολιτισμοί, ἐνῶ τώρα οἱ πολιτισμοί συνυπάρχουν σὲ ἓναν χῶρο, σὲ ἓνα Κράτος, σὲ μιά πόλη, σὲ μιά γειτονιά, λόγω τῆς μετανάστευσης, τῆς διακίνησης τῶν πληθυσμῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς σύγχρονης τεχνολογίας.

Σὲ αὐτόν τόν διαρκῶς μεταβαλλόμενο κόσμο ἐξετάζεται ποιά εἶναι ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὰ κέντρα λήψεως ἀποφάσεων στήν Εὐρώπη, πού εἶναι τό ἀντικείμενο τῆς παρούσης Συνεδρίας. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι χρειάζεται νὰ ἀντιμετωπίσουμε δύο βασικά σημεῖα, ἥτοι τὰ κέντρα λήψεως ἀποφάσεων στήν Εὐρώπη, καὶ τό πῶς προσφέρεται ἡ ὀρθόδοξη χριστιανική μαρτυρία.

Ὡς πρὸς τὰ δύο αὐτὰ σημεῖα στήν Συνεδρία αὐτὴν ἄλλοι εἶναι ἀρμοδιότεροι ἐμοῦ νὰ τὰ ἀναπτύξουν, οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν, κατὰ ποικίλους βαθμούς, στὰ κέντρα λήψεως τῶν ἀποφάσεων στήν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση, ἀλλὰ ἐγὼ θὰ ἐπικεντρώσω τόν λόγο στήν μεταβαλλόμενη Εὐρώπη καὶ πῶς ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ πλευρᾶς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μέ τὴν θεολογία της. Ὡς πρῶτος ὁμιλητής σὲ αὐτὴν τὴν Συνεδρία θὰ παρουσιάσω τὴν θεωρητικὴ πλευρὰ τοῦ θέματος.

1. Τὰ θεμέλια τῆς Εὐρώπης

Ἡ Εὐρώπη ὀνομάστηκε «Γηραιά Ἥπειρος», γιατί ὄντως ἔχει ἱστορία αἰώνων, καὶ σὲ αὐτὴν ἀναπτύχθηκαν καὶ καλλιεργήθηκαν ποικίλες θρησκευτικές, φιλοσοφικές, κοινωνικές, ψυχολογικές παραδόσεις, οἱ ὁποῖες ἐπηρέασαν τόν καθόλου πολιτισμὸ τῆς οἰκουμένης. Καὶ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἤμασταν καὶ εἴμαστε τμῆμα τῆς Εὐρώπης ἀνέκαθεν, στό νοτιοανατολικό ἄκρο της καὶ συνεισφέραμε μέ τὴν ὅλη παράδοση στήν ἀνάπτυξή της.

Ἡ λέξη Εὐρώπη προέρχεται ἀπὸ τὴν μυθολογία, σύμφωνα μέ τὴν ὁποία ὁ Δίας μεταμορφώθηκε σὲ λευκὸ ταῦρο, σαγήνευσε τὴν κόρη τοῦ Βασιλιᾶ Ἀγήνορα, πού λεγόταν Εὐρώπη, καὶ τὴν μετέφερε στὸν χῶρο πού προσέλαβε τό ὄνομά της, καὶ μετὰ τὴν πῆγε στήν Κρήτη, ὅπου ἔκανε τόν γάμο. Ἄρα ἡ λευκὴ δύναμη τοῦ ταύρου ἀπὸ τὴν Φοινίκη μέ τὴν γοητεία τῆς Εὐρώπης χαρακτηρίζει ὅλο τόν χῶρο τῆς Εὐρώπης μέ τὴν μεταβολὴ μέσα στὸν χρόνο.

Αὐτὰ σὲ γενικές γραμμὲς προσδιορίζουν τόν λευκὸ ταῦρο (δύναμη) καὶ τὴν νεανικὴ

γοητεία (τέχνες, θεολογία, φιλοσοφία), πού συγκρούονταν στόν Εὐρωπαϊκό χῶρο.

Ὁ Πῶλ Βαλερύ (1871-1945) ποιητής καί συγγραφέας, μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, θά τό ἐκφράση μέ ὠραῖο τρόπο, προσιδιάζοντας τίς τρεῖς πόλεις πού χαρακτηρίζουν τόν ὅλο πολιτισμό τῆς Εὐρώπης, δηλαδή τήν Ἀθήνα μέ τήν φιλοσοφική σκέψη καί τήν δημοκρατία της, τήν Ρώμη μέ τήν δύναμη τῆς Αὐτοκρατορίας καί τόν Ρωμαϊκό νόμο-δίκαιο καί τήν Ἱερουσαλήμ μέ τόν Μωσαϊκό Νόμο καί τόν Χριστιανισμό πού τόν διαδέχθηκε.

Ἐρευνώντας τά τρία αὐτά βασικά ρεύματα πού ἀπετέλεσαν τήν σύνδεση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, βλέπουμε ὅτι κατά καιρούς παρατηροῦνται διαφοροποιήσεις, ἐπί μέρους μεταβολές καί ἀξομειώσεις.

Ἡ Ἀθήνα μέ τόν φιλοσοφικό στοχασμό καί τήν Δημοκρατία ἐπηρέασε τήν Εὐρώπη μέ τίς διάφορες φιλοσοφικές τάσεις της, ἥτοι τό Ἀπολλώνιο καί Διονυσιακό πνεῦμα, καθώς ἐπίσης τήν προσωκρατική φιλοσοφία πού ἀποτελεῖ σήμερα τό κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, τήν κλασσική μεταφυσική τοῦ Πλάτωνα καί τοῦ Ἀριστοτέλη, πού ἐπηρέασε τήν Εὐρώπη κυρίως κατά τήν Ἀναγέννηση, τήν Δημοκρατία της, ἀλλά καί τήν ἐπικούρεια καί στωϊκή φιλοσοφία πού διαπνέει τήν Εὐρώπη μέ τόν ἡδονισμό καί τόν πανθεϊσμό, ἀλλά καί τόν νεοπλατωνισμό μέ τόν μυστικισμό. Ἔχει παρατηρηθῇ ὅτι ἡ ἐπικούρεια φιλοσοφία εἶναι ἡ παλιά ζύμη τοῦ ἀρχαίου κόσμου καί τό χελιδόνι τῶν νέων χρόνων (Χαράλαμπος Θεοδωρίδης).

Ἡ Ρώμη μέ τήν κυριαρχία της, τήν λογική τῆς δύναμης, καί τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου κυριαρχεῖ στά πολιτικά ὄργανα τῆς Εὐρώπης, μέ διαφόρους τρόπους, γιατί ὅλο αὐτό τό οἰκοδόμημα χρειάζεται μιά ὀργάνωση καί πειθαρχία. Κυρίως ἡ Ρώμη ἐκφράζεται ὄχι μέ τήν ἀρχαία Ρώμη, ἀλλά μέ τήν «Ἀγία Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία τοῦ Γερμανικοῦ Ἔθνους» μέ τήν Αὐτοκρατορία τοῦ Καρλομάγνου, στόν ὁποῖο εἶναι ἀφιερωμένο τό κεντρικό κτήριο στίς Βρυξέλλες.

Ἡ Ἱερουσαλήμ ἐκφράζεται μέ τόν Ἰουδαϊσμό καί Χριστιανισμό, ὅλη τήν τότε ἐνιαία Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία σέ Δύση καί Ἀνατολή, ὅπως τό βλέπουμε στίς περιοδεῖες τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, στίς Ἐπιστολές του καί στούς Ἀποστολικούς Πατέρας. Ὡς πρὸς τόν χῶρο τῆς Εὐρώπης νά σημειωθῇ ἡ ἱεραποστολική δράση τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου Ἐπισκόπου Λουγδούνου-Λυῶνος, ὁ ὁποῖος ἐκχριστιάνισε τούς βαρβάρους Κέλτες, πού ἀποτελοῦσαν τό μεγαλύτερο ποσοστό τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου, ἀλλά καί τήν μετέπειτα δράση Ἐπισκόπων, μοναχῶν καί λαϊκῶν.

Αὐτοί ὁ τρεῖς παράγοντες, Ἀθήνα, Ρώμη, Ἱερουσαλήμ, συναντήθηκαν μέ μεγάλη ἐπιτυχία στήν Νέα Ρώμη, πού ἀργότερα ἔλαβε τό ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ της, τήν

Κωνσταντινούπολη, καί ανέπτυξαν όλο τόν Έλληνορθόδοξο (Ρωμαϊκό) πολιτισμό, πού άργότερα όνομάσθηκε Βυζαντινός.

2. Οί μεταβολές στόν Εύρωπαϊκό χώρο

Οί πρώτες μεταβολές στην Εύρώπη παρατηρήθηκαν από τόν 5ο-6ο αιώνα, σύμφωνα μέ την άνάλυση του μεγάλου ιστορικού της μεσαιωνικής ιστορίας Jacques Le Golf στό βιβλίο του «ό πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης».

Στό πρώτο κεφάλαιο μέ τίτλο «ή έγκατάσταση των βαρβάρων» (5ος-7ος αιώνας), άναλύει την διείσδυση των βαρβαρικών φύλων στό δυτικό τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας καί την έγκαθίδρυση του φεουδαρχικού τρόπου ζωής, μέ τά φέουδα, τούς εύγενείς καί τούς ύποτελείς. Αυτό φαίνεται καί από τό βιβλίο «Διάλογοι», του Πάπα Γρηγορίου του Διαλόγου.

Τό αποκορύφωμα όλων ήταν ή διείσδυση των Φράγκων, καί κυρίως του Καρλομάγνου τόν 8ο αιώνα καί μετά, καί ή δημιουργία της «Άγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους», πού είναι τό Α΄ Ράιχ. Αυτό είναι σημαντικό γεγονός, διότι στην Κεντρική καί Δυτική Εύρώπη εισήλθε ό φεουδαλισμός μέ την ρατσιστική νοοτροπία καί μέ την ιδιοτέλειά του μέ ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Κυρίως αναπτύχθηκε ή προσχολαστική, ή σχολαστική καί ή νεοσχολαστική θεολογία, πού συνέδεσε τόν Χριστιανισμό μέ την μεταφυσική φιλοσοφία καί παρουσίασαν έναν Θεό Φεουδάρχη, μέ ιδιοτέλεια καί φιλαυτία καί έναν άνθρωπο πού προσπαθεί νά ικανοποιήση την τρωθείσα θεία δικαιοσύνη.

Αυτό δημιούργησε αντιδράσεις στόν δυτικό εύρωπαϊκό χώρο, καί αναπτύχθηκαν διάφορες επαναστατικές ιδέες, όπως ή Αναγέννηση, ή Μεταρρύθμιση, ό Διαφωτισμός, ό Γερμανικός ιδεαλισμός, ό ρομαντισμός, ό ύπαρξισμός, ό ψυχολογισμός κ.ά. Αυτό σημαίνει ότι ή σχολαστική θεολογία καί ό δυτικός εύρωπαϊκός διαφωτισμός δημιούργησε πολλές αντιδράσεις.

Η βάση του δυτικού πολιτισμού, κατά τόν π. Ιωάννη Ρωμανίδη, είναι «ή έπιθυμία για την μεταφυσική εύδαιμονία» «ώς φυσικό δικαίωμα για τούς προορισμένους από τόν Θεό» καί αυτό μετατρέπεται σε «ένδοκοσμική αντίληψη περί του φυσικού δικαιώματος του ανθρώπου νά άναζητᾷ καί νά έπιτύχη μιά σχετική εύδαιμονία σε αυτόν τόν κόσμο». Αυτή ή αντίληψη εκφράζεται καί ως «ιδιοτελής ή φίλαυτη άγάπη», πού θεωρείται ως φυσική καί ή ικανοποίησή της «ποθητή καί δικαιωματική». Αυτά είναι τά θεμέλια της φυλετικής καί «ρατσιστικής ιδεολογίας» πού επικρατούσε σε διάφορες έποχές στην Εύρώπη, καί αυτό φαίνεται

στόν τρόπο μέ τόν όποιο συμπεριφέρονται διάφορα μεγάλα Κράτη σέ βάρος τών μικροτέρων. Εΐναι γνωστή ή έπιρροή τοϋ Γερμανο-γαλλικοϋ άξονα.

Γενικά έχει έπικρατήσσει νά λέγεται ότι οί βασικές άρχές πού έπικρατοϋν στήν Εϋρωπαϊκή Ένωση καί στά κείμενά της, όπως ή άλληλεγγϋή, ή έλευθερία, ή ένότητα κ.ά. εΐναι κατ' έπίδραση τοϋ Χριστιανισμοϋ, όποτε ό Χριστιανισμός έπηρέασε τήν θέσπιση τών άνθρωπίνων δικαιωμάτων καί τοϋ άλτρουισμοϋ.

Βεβαίως, ό Εϋρωπαϊκός πολιτισμός εΐναι στήν βάση του Χριστιανικός, όπως έκφράσθηκε από τήν σχολαστική καί τήν προτεσταντική θεολογία, αλλά πρέπει νά δοϋμε καί τήν όλη εξέλιξη τοϋ εϋρωπαϊκοϋ πολιτισμοϋ μέ τίς έκφράσεις, τίς συγκροτήσεις καί τίς συνθέσεις, χαρακτηριστικό εΐναι τό έγελιακό σύστημα θέση-άρνηση-σύνθεση (Χέγκελ).

Νομίζω όμως ότι οί άνθρωπιστικές άρχές πού έπικρατοϋν στόν Εϋρωπαϊκό χϋρο καί στίς Διακηρύξεις τής Εϋρώπης δέν προέρχονται κατ' εϋθείαν από τόν δυτικό Χριστιανισμό, αλλά από τόν άνθρωπισμό τοϋ ποικιλόμορφου Διαφωτισμοϋ. Θεωρώ ότι στούς κύκλους τής Αναγέννησης αναπτύχθηκαν οί Μεταρρυθμιστές, καί στούς κύκλους τής Μεταρρύθμισης αναπτύχθηκαν οί Διαφωτιστές. Μπορεΐ μερικές άνθρωπιστικές άρχές νά έχουν προέλευση τόν Δυτικό Χριστιανισμό, αλλά πέρασαν στά κείμενα τής Ένωμένης Εϋρώπης άποσπασματικά, διά τοϋ οϋμανισμοϋ καί τοϋ άνθρωποκεντρικοϋ Διαφωτισμοϋ.

Άλλωστε, ό λόγος τοϋ Χριστοϋ αναφέρεται καί σέ όλα τά θέματα πού άποβλέπουν στήν θυσία, τήν προσφορά, τήν κένωση, τήν αναγέννηση τοϋ άνθρώπου κ.ά., πού άγνοήθηκαν από τήν Εϋρωπαϊκή «κουλτούρα», στήν όποία κυριαρχεΐ ή αϋτονομία, τό συμφέρον καί ή φιλαυτία.

Άπλως νά αναφερθΐ ότι τά βιβλία μου πού παρουσιάζουν τήν όρθόδοξη χριστιανική παράδοση μεταφράζονται σέ Εϋρωπαϊκές γλώσσες καί ή άλληλογραφία μου μέ τούς άναγνώστες τους, αλλά άκόμη καί οί διαλέξεις μου στούς Εϋρωπαϊκούς λαούς, μου δίνουν τήν δυνατότητα νά γνωρίζω «έσωθεν» καί από τήν βάση τό «πνεϋμα» πού έπικρατεΐ στόν Εϋρωπαϊκό χϋρο.

Θά έντοπίσω τό θέμα στόν τομέα τής Βιοηθικής, ή όποία προσπαθεΐ νά έξανθρωπίση τήν σύνδεση τής Μοριακής Βιολογίας μέ τήν Γενετική Μηχανική στήν περίοδο τής τετάρτης Βιομηχανικής Έπανάστασης πού όνομάσθηκε Βιοτεχνολογική, καί συνδέθηκε μέ τήν ψηφιοποίηση καί τήν ρομποτική.

Ο διακεκριμένος Άμερικανός Βιοηθικολόγος Tristram Engelhardt στο βιβλίο του «τά θεμέλια τής Βιοηθικής» αναφέρεται στην μεταβολή πού παρατηρήθηκε στον δυτικό χώρο κατά τό παρελθόν καί παρατηρείται συνεχώς στό παρόν.

Γράφει ότι «μετά τήν μισή χιλιετία ένότητας (έννοεῖ τό μισό τής πρώτης χιλιετίας) ή ήθική τής Δύσης όρίζεται πιά άπό τήν ρήξη, τή διάσπαση καί τόν νεωτερισμό». Ως ρήξη έννοεῖ τήν άπομάκρυνση τοῦ Δυτικοῦ τμήματος τής Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (Παλαιά Ρώμη) άπό τό Άνατολικό (Νέα Ρώμη), ως διάσπαση έννοεῖ τήν διαίρεση τοῦ δυτικοῦ Χριστιανισμοῦ μέ τήν Μεταρρύθμιση, καί ως νεωτερισμό έννοεῖ κυρίως τόν Διαφωτισμό. Σήμερα υφίσταται καί ό μετανεωτερισμός, ὅπως τόν αναλύει ό Kenneth Gergen, ως «κατάρρευση τής λογικῆς τάξης», ως «άμφισβήτηση τής αὐθεντίας», ως «άπώλεια τοῦ άναγνωρίσιμου».

Έτσι προέκυψαν οἱ θρησκευτικοί πόλεμοι στόν δυτικό χώρο, μεταξύ Ρωμαιοκαθολικῶν καί Προτεστάντων, ὁπότε «μέ φόντο τήν αἱματοχυσία τῶν θρησκευτικῶν πολέμων τόν 17ο αἰώνα, οἱ φιλόσοφοι τοῦ Διαφωτισμοῦ ὑποσχέθηκαν μία παγκοσμίως προσβάσιμη κοσμική βάση γιά τήν ανθρώπινη κοινότητα, πού δέν θά ἐπικαλεῖται θρησκευτικές, πολιτιστικές ή παραδοσιακές ήθικές δεσμεύσεις καί ἀρχές καί ή ὁποία θά μπορεῖ νά ἐπαναπαύεται στήν ἐγκόσμια αὐθεντία καί ὄχι στήν ὑπερκόσμια. Τό τέλος τοῦ 17ου αἰώνα ἐπεφύλασσε μία βαθιά ἀλλαγή στή Δυτική εὐρωπαϊκή σκέψη. Ήταν ή ἐμφάνιση τής κοσμικῆς κουλτούρας» .

Έτσι, «ό Διαφωτισμός ἀναζητοῦσε μία ήθική ἰσοδύναμη ως πρὸς τήν οὐσία της μέ τήν χριστιανική, ἀλλά χωρίς ἀνελεύθερες δεσμεύσεις τής χριστιανικῆς ἱστορίας, τής πίστες καί τής τελετουργίας. Ὁ Χριστός καί ό Χριστιανισμός θά ἔπρεπε νά ξεχυθοῦν στό καλούπι τῶν λογικῶν ὅρων... Τό ἀποτέλεσμα θά ἦταν μία ἀναθεωρημένη Χριστιανοσύνη χωρίς τόν Ἰησοῦ μέ τίς κρίσιμες ἱστορικές καί μεταφυσικές ἀξιώσεις του». Ὁ Χριστός θεωρεῖται ως «μία παγκόσμια ἱστορική μορφή» καί ὄχι Υἱός τοῦ Θεοῦ .

Αὐτές οἱ διαφωτιστικές ἀρχές ἐπηρέασαν, κατά τόν Engelhardt, τόν δυτικό Χριστιανισμό πού προσπάθησε νά προσαρμοσθῇ σέ αὐτό τό κλίμα, γι' αὐτό «ζοῦμε τό τέλος τής χριστιανοσύνης καί τήν ἔναρξη μιᾶς ξεκάθαρα μεταπαραδοσιακῆς κοσμικότητας». «Ἡ καθημερινή ζωή ἔχει βαθύτατα ἀποϊεροποιηθῇ. Ὅλα αὐτά λοιπόν συνωμοτοῦν στό νά κάνουν τήν παραδοσική χριστιανοσύνη, νά φαίνεται ὅτι ἔχει ἀνάγκη ἀναμόρφωσης» .

Μάλιστα, «γιά τόν Hegel, σύγχρονο τοῦ Ναπολέοντα, ό Χριστιανισμός πρέπει νά

έρμηνευθῇ μέ φιλοσοφικούς ὅρους καί νά ένταχθεῖ μέσα στίς άνησυχίες τῆς παγκόσμιας ίστορίας πού έπιθυμεῖ τήν άπελευθέρωση» .

3. Ἡ Ὁρθόδοξη θεολογική προσφορά στήν Εὐρώπη

Μετά άπό αὐτά μπορούμε νά δοῦμε τήν προσφορά τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας στήν Εὐρώπη.

Τό έτος 2003 συμμετεῖχα σέ μιά ὁμάδα Ἱεραρχῶν καί Κληρικῶν πού έπισκεφθήκαμε τίς Βρυξέλλες, τό Κέντρο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσης, γιά νά ένημερωθοῦμε γιά τά δρώμενα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στίς Βρυξέλλες καί νά δοῦμε πῶς λειτουργοῦν τά θεσμικά ὄργανα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσης.

Ἀφοῦ έπισκεφθήκαμε τό Εὐρωκοινοβούλιο καί τήν Εὐρωπαϊκή Ἐπιτροπή καί ένημερωθήκαμε γιά τόν τρόπο πού λειτουργοῦν, στήν συνέχεια έγινε μιά Ἡμερίδα στήν ὁποία πέντε εἰσηγητές ανέπτυξαν σχετικά θέματα πού άφοροῦν τίς θρησκείες καί Ἐκκλησίες, πού δραστηριοποιοῦνται στήν Εὐρώπη.

Μεταξύ τῶν άλλων μᾶς εἶπαν ὅτι οἱ πατέρες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσης, ὁ Μονέ καί ὁ Σουμάν ἦταν Χριστιανοί, αλλά αὐτό τό οἰκοδόμημα πού έκαναν δέν ἦταν Χριστιανικό, ὅμως δέν ἦταν έχθρικό πρὸς τήν θρησκεία.

Στήν Εὐρωπαϊκή Ἐπιτροπή υπάρχουν (ἢ υπῆρχαν) αρμόδιοι γιά θέματα Ἐκκλησιῶν καί Θρησκευτικῶν Κοινοτήτων καί υπάρχουν Συμβούλια καί Γραφεῖα Ἐκκλησιῶν γιά νά παρακολουθοῦν τά θέματα πού αντιμετωπίζονται στήν Εὐρώπη καί τούς άφοροῦν, ὅπως θέματα σχέσεων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, παιδείας, βιοηθικής, περιβάλλοντος.

Ἔτσι, λειτουργοῦν τό Πατριαρχικό Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στό Σαμπεζύ τῆς Γενεύης, τό Γραφεῖο τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση, τώρα μέ τήν διακριτική παρουσία τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Τανάγρας Ἀποστόλου στό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης καί τήν UNESCO, τά Γραφεῖα ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τό Συμβούλιο Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (CEC), ἡ Ἐπιτροπή Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐκκλησιῶν παρά τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ἐνώσει (COMECE) κ.ά.

Ἐδῶ πρέπει νά σημειῶσω τήν συνεχῇ παρουσία τῆς «Διακοινοβουλευτικῆς Συνέλευσης Ὁρθόδοξίας» πού εἶναι διεθνῆς κοινοβουλευτικός θεσμός, πού ιδρύθηκε τό 1994, μέ σκοπό τήν προώθηση τῆς συνεργασίας μεταξύ Βουλευτῶν άπό διάφορες χῶρες πού έμπνέονται άπό τήν Χριστιανική παράδοση, αλλά καί τήν μετάφραση πολλῶν ὀρθοδόξων βιβλίων σέ εὐρωπαϊκές γλῶσσες.

Τό σημαντικό είναι ότι όλα αυτά τά Συμβούλια καί οί Ἐπιτροπές δέν πρέπει ἀπλῶς νά ἀσχολοῦνται μόνο μέ κοινωνικά καί οἰκονομικά θέματα, ἀλλά νά ἐνημερώνουν τά Ὅργανα τῆς Εὐρώπης γιά τήν ὀρθόδοξη θεολογία πού διαφοροποιεῖται ἀπό ἄλλες Χριστιανικές Ὁμολογίες καί θρησκείες. Δεδομένου δέ ὅτι ἡ Εὐρώπη γνώρισε περισσότερο τούς θρησκευτικούς πολέμους μεταξύ Ρωμαιοκαθολικῶν καί Προτεστάντων, ἀλλά καί τίς διενέξεις μεταξύ τῶν Θρησκειῶν, ὅπως ἐπίσης γνώρισε καί γνωρίζει τίς ἀντιδράσεις τῶν διαφωτιστῶν καί τῶν ἄλλων ρευμάτων πρὸς τόν δυτικό Χριστιανισμό, πρέπει νά γνωρίσουν καί τήν θεολογία τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας πού διαφοροποιεῖται ἀπό ὅλες τίς ἄλλες Χριστιανικές Ὁμολογίες. Δηλαδή χρειάζεται σωστός διάλογος τῆς Ὁρθόδοξου θεολογίας μέ τά θρησκευτικά, φιλοσοφικά, θεολογικά, ὑπαρξιακά ρεύματα πού κινοῦνται στήν Εὐρώπη.

Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία συνδέει τήν θεολογία μέ τήν ἐμπειρική φιλοσοφία, τήν Χριστολογία μέ τήν Ἐκκλησιολογία, τήν ἱστορία μέ τόν ἡσυχασμό, τήν κοινωνία μέ τήν ἐσωστρέφεια.

Στόν σχολαστικισμό ἀπαντᾷ μέ τόν ἐμπειρικό ἡσυχασμό, στόν διαφωτισμό μέ τόν φωτισμό τοῦ νοῦ, στόν ὑπαρξισμό μέ τήν Ὁρθόδοξη φιλοκαλία, στήν ψυχολογία καί ψυχανάλυση μέ τήν ὀρθόδοξη ψυχοθεραπεία, στήν ἀπολυταρχική ἢ συνομοσπονδιακή ὀργάνωση μέ τό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, στήν βιοτεχνολογία μέ τήν Βιοθεολογία.

Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχουμε τρεῖς θεσμούς πού εἶναι πρότυπα διοργάνωσης, ὅπως τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο μέ τίς ἄλλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, τό Ἅγιον Ὅρος μέ τόν τρόπο διοικήσεως καί τῆς ἡσυχαστικῆς παραδόσεώς του, καί τήν ὀργάνωση τῶν Ἐνοριῶν καί Μητροπόλεων, πού θυμίζουν τό ἀρχαῖο σύστημα τῶν πόλεων, πού διαφοροποιεῖται ἀπό τόν φεουδαλιστικό τρόπο ζωῆς.

Γενικά, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι στήν βάση της ἡ ἀρχαία ἱστορική Ἐκκλησία πού συνεχίζει τήν παράδοση τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πατέρων, καί ἐνώνει τήν ἀθηναϊκή Δημοκρατία, μέ τό Ρωμαϊκό Δίκαιο καί τήν θεολογία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Βέβαια, τό ζητούμενο εἶναι ἂν ὅσοι ὀρθόδοξοι πολιτικοί συμμετέχουν στά θεσμικά ὅργανα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως γνωρίζουν ὅχι μόνον τήν οὐσία τῆς Ὁρθόδοξου παραδόσεως, ἀλλά καί τήν διαφορά της ἀπό ἄλλες Χριστιανικές παραδόσεις, ἀλλά καί νά κάνουν οὐσιαστικό διάλογο μέ τά πολυποίκιλα φιλοσοφικά καί θεολογικά ρεύματα τῆς ἐποχῆς μας. Καί γι' αὐτό «τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».

